

SYLABUS PRZEDMIOTU/MODUŁU ZAJĘĆ*

1.	Nazwa przedmiotu/modułu w języku polskim oraz angielskim Bioarcheologia / Bioarchaeology
2.	Dyscyplina: archeologia
3.	Język wykładowy polski
4.	Jednostka prowadząca przedmiot Instytut Archeologii
5.	Kod przedmiotu/modułu 22-AR-S1-02-Bioarch
6.	Rodzaj przedmiotu/modułu (<i>obowiązkowy lub do wyboru</i>) obowiązkowy
7.	Kierunek studiów - archeologia
8.	Poziom studiów (<i>I stopień</i>)
9.	Rok studiów (<i>jeśli obowiązuje</i>) 1
10.	Semestr <i>letni</i>
11.	Forma zajęć i liczba godzin wykład 20 h, konwersatorium 20 h
12.	Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych dla przedmiotu/modułu wiedza o środowisku z zakresu szkoły średniej
13.	Cele kształcenia dla przedmiotu Rola zwierząt w życiu dawnych społeczeństw. Poznanie typów i metod badań szczątków zwierząt ze stanowisk archeologicznych. Określenie typów hodowli i rekonstrukcja zmienności osobniczej w obrębie badanej archeofauny. Zapoznanie studentów z paleogeografią czwartorzędu Polski na tle Europy Środkowej, modelami podziałów stratygraficznych utworów plejstocenu i holocenu oraz problemami korelacji stratygraficznej. Zapoznanie studentów z metodami paleobotanicznymi i zasadami interpretacji wyników zapisu sporowo-pyłkowego. Zrozumienie znaczenia badań palinologicznych w poznawaniu i rekonstrukcji paleośrodowiska przyrodniczego, możliwość odczytywania z zapisu pyłkowego zmian naturalnych i antropogenicznych, które zaszły w środowisku przyrodniczym. Dostrzeganie w zapisie pyłkowym ingerencji człowieka w środowisko oraz rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej. Dostrzeganie powiązania pomiędzy przebiegiem procesów geologicznych a zmianami środowiska naturalnego w tym ewolucji i oddziaływania człowieka na przyrodę. Zrozumienie potrzeby uaktualniania swojej wiedzy oraz konieczność jej przekazywania.
14.	Treści programowe Wykłady: 1. Historia archeozoologii. 2. Typy i rodzaje szczątków zwierzęcych spotykanych w stanowiskach archeologicznych. Podstawy tafonomii szczątków kostnych. 3. Metody badań archeozoologicznych. 4. Podstawy rekonstrukcji środowiska przyrodniczego w czwartorzędzie, ze szczególnym uwzględnieniem środkowego i późnego plejstocenu oraz holocenu. 5. Metody paleoekologiczne: palinologia i przykłady wykorzystywania różnych grup organizmów do rekonstrukcji elementów środowisk lądowych i wodnych. 6. Środowiska sedymentacyjne czwartorzędu. Osady organiczne - genetyczne i niegenetyczne klasyfikacje, osady jako źródło informacji o dawnym środowisku. 7. Podstawy chronostratygrafii i klimatostratygrafii czwartorzędu – metody badań oraz zapis w diagramach pyłkowych. 8. Charakterystyka wybranych jednostek ciepłych (interglacjalów) i chłodniejszych (interstadiałów); sukcesja roślinności, zmiany i zmiany klimatu. 9. Zapis w diagramach pyłkowych działalności człowieka i charakteru gospodarki – palinologiczne wskaźniki antropogeniczne.

	10. Antropogeniczne przemiany środowiska pod wpływem aktywności kultur pradziejowych na wybranych stanowiskach badawczych. Konwersatorium: metodyka prowadzenia odwiertów świdrem ręcznym, pozyskiwania rdzeni, pakowania, opróbowania i opisywania. Zapoznanie się z podstawami opisu i oznaczania osadów organicznych. Nauka interpretacji diagramów pyłkowych; praktyczne rozpoznawanie różnych sukcesji pyłkowych – chłodnych, ciepłych, holocenijskich.	
11.	Zakładane efekty uczenia się Ma uporządkowaną wiedzę metodologiczną oraz z zakresu teorii stosowanych w archeologii i w różnych kierunkach badań archeologicznych, archeologiczno-przyrodniczych, przyrodniczych - Zna podstawy teoretyczne badań paleopalinologicznych i rozumie ich znaczenie w kontekście paleośrodowiskowym. Interpretuje wyniki palinologiczne w kontekście paleośrodowiskowym. Ma podstawową wiedzę o powiązaniach archeologii z dziedzinami i dyscyplinami naukowymi, które są podstawą rozwijanych na ich gruncie specjalności, jak np. archeologia środowiskowa (bioarcheologia), archeologia podwodna, archeologia architektury, konserwacja zabytków archeologicznych - Student poznaje wiedzę na temat roli zwierząt w życiu dawnych społeczeństw. Potrafi określić typy szczątków zwierzęcych w materiałach archeologicznych, a także podstawowe metody badawcze stosowane w archeologii, w tym roli badań genetycznych w odtwarzaniu historii gatunków udomowionych. Zapoznaje się z zagadnieniami z zakresu tafonomii szczątków kostnych. Rozumie zagadnienia związane z domestykacją zwierząt. Może odtworzyć historię użytkowania zwierząt od paleolitu do czasów współczesnych oraz historię wpływu i rosnącego oddziaływania człowieka na środowisko naturalne. Zna zjawiska i procesy zachodzące w przyrodzie w plejstocenie i holocenie. Potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować informacje z wykorzystaniem różnorodnych źródeł i metod - Student potrafi dokonać identyfikacji taksonomicznej szczątków zwierząt znajdujących w trakcie badań archeologicznych oraz stosować podstawowe analizy badawcze wykorzystywane w archeozoologii. Posiada umiejętność pracy w zespole, rozwiązując proste problemy z zakresu badań archeologicznych i prezentacji ich wyników, stosując opracowane dla zespołu instrukcje i procedury - Zdolność do pracy analitycznej, a także pracy w zespole badawczym Rozumie potrzebę uczenia się przez całe życie - Dąży do stałego poszerzania swojej wiedzy i umiejętności pracy. Prawidłowo identyfikuje i rozstrzyga dylematy związane z wykonywaniem zawodu - Potrafi ocenić zagrożenia związane z pracą geologa w terenie i dąży do tworzenia warunków bezpiecznej pracy.	Symbole odpowiednich kierunkowych efektów uczenia się, np.: K_W01*, K_U05, K_K03 K_W03 K_W05 K_U01 K_U13 K_K01 K_K04

12.	Literatura obowiązkowa i zalecana (<i>źródła, opracowania, podręczniki, itp.</i>) Bocheński Z., Lasota-Moskalewska A., Bocheński Z., Tomek T. 2000. Podstawy archeozoologii. Ptaki. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa. Lasota- Moskalewska A. 2005. Zwierzęta udomowione w dziejach ludzkości. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa. Lasota-Moskalewska A.2008, Podstawy archeozoologii. Szczątki ssaków. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa. Reitz E. J. Wing E. S. 1999. Zooarchaeology. Cambridge University Press Dybova-Jachowicz S., Sadowska A., 2003. Palinologia. Wyd. Inst. Bot. PAN,Kraków, 411 ss. Lityńska-Zajac M., Wasylkowa K., 2005. Przewodnik do badań archeobotanicznych. Sorus, Poznań. Makohonienko M., Makowiecki D., Kurnatowska Z., 2007. Studia interdyscyplinarne nad środowiskiem i kulturą człowieka w Polsce. Środowisko-Człowiek-Cywilizacja. T. I. Bogucki Wyd. Nauk. Poznań. Lindner, L. (red.) 1992. Czwartorzęd. Osady, metody badań, stratygrafia. PAE, Warszawa, 683 ss. Mojski, J. E. 2005. Ziemia polskie w czwartorzędzie. Zarys morfogenezy. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 404 ss. Mojski, J. E. 1993. Europa w plejstocenie. Ewolucja środowiska przyrodniczego. PAE, Warszawa, 333 ss. Stankowski W., 1996. Wstęp do geologii kenozoiku (ze szczególnym odniesieniem do terytorium Polski). Wyd. UAM, Poznań, 185 ss.											
13.	Metody weryfikacji zakładanych efektów uczenia się: - wykład: egzamin pisemny, - konwersatorium: kolokwium zaliczeniowe											
14.	Warunki i forma zaliczenia poszczególnych komponentów przedmiotu/modułu: - wykład: egzamin pisemny, - konwersatorium: kolokwium zaliczeniowe											
15.	Nakład pracy studenta/doktoranta <table><tr><td>forma realizacji zajęć przez studenta</td><td>liczba godzin przeznaczona na zrealizowanie danego rodzaju zajęć</td></tr><tr><td>zajęcia (wg planu studiów) z prowadzącym: - wykład: 20 - konwersatorium: 20</td><td>40</td></tr><tr><td>praca własna studenta/doktoranta (w tym udział w pracach grupowych) np.: - przygotowanie do zajęć: - czytanie wskazanej literatury: 50 - przygotowanie prac/wystąpień/projektów: - napisanie raportu z zajęć: - przygotowanie do sprawdzianów i egzaminu: 60</td><td>110</td></tr><tr><td>łącznie liczba godzin</td><td>150</td></tr><tr><td>Liczba punktów ECTS (<i>jeśli jest wymagana</i>)</td><td>5</td></tr></table>		forma realizacji zajęć przez studenta	liczba godzin przeznaczona na zrealizowanie danego rodzaju zajęć	zajęcia (wg planu studiów) z prowadzącym: - wykład: 20 - konwersatorium: 20	40	praca własna studenta/doktoranta (w tym udział w pracach grupowych) np.: - przygotowanie do zajęć: - czytanie wskazanej literatury: 50 - przygotowanie prac/wystąpień/projektów: - napisanie raportu z zajęć: - przygotowanie do sprawdzianów i egzaminu: 60	110	łącznie liczba godzin	150	Liczba punktów ECTS (<i>jeśli jest wymagana</i>)	5
forma realizacji zajęć przez studenta	liczba godzin przeznaczona na zrealizowanie danego rodzaju zajęć											
zajęcia (wg planu studiów) z prowadzącym: - wykład: 20 - konwersatorium: 20	40											
praca własna studenta/doktoranta (w tym udział w pracach grupowych) np.: - przygotowanie do zajęć: - czytanie wskazanej literatury: 50 - przygotowanie prac/wystąpień/projektów: - napisanie raportu z zajęć: - przygotowanie do sprawdzianów i egzaminu: 60	110											
łącznie liczba godzin	150											
Liczba punktów ECTS (<i>jeśli jest wymagana</i>)	5											